

ILLYÉS GERGELY – SZÉKELY ISTVÁN GERGŐ

PARLAMENTI VÁLASZTÁSOK

ROMÁNIÁBAN – STABIL BALOLDALI TÖBBSÉG, MEGOSZTOTT ELLENZÉK

Romániában 2016. december 11-én rendezték meg a parlamenti választásokat, amelyek véget vetettek a Dacian Cioloş technokrata miniszterelnök neve által fémjelzett egy-éves időszaknak. A hivatalosan egyik parlamenti párt által sem támogatott Cioloş-kormány 2015 novemberétől volt hivatalban és a szerepe az volt, hogy a választásokig hátralevő időszakban egyik pártnak se kelljen vállalnia a kormányzást, nyugodtan felkészülhessenek a kampányra. Dacian Cioloş Klaus Johannis államfő választása volt a miniszterelnöki tisztségre, ezért sokan azt várták ettől az időszaktól, hogy az elnök erőteljesebben érvényesíti befolyását a kormányzásban és megpróbálja életbe ültetni elképzeléseit. A választások előtt azonban a technokrata kormány népszerűsége alacsony volt, Johannis népszerűsége szintén csökkenő tendenciát mutatott, Dacian Cioloş pedig két induló párt kampányarcaként miniszterelnök-jelöltként tűnt fel.

Választási rendszer

2015-ben Romániában ismét radikálisan módosították választójogi szabályozást: a csomag részeként változott a párttörvény,¹ a kampány finanszírozásának szabályozása,² illetve a helyhatósági és a parlamenti választási rendszer is.³

A parlamenti választási rendszerben tehát lényeges változások következtek be. A 2008-ban bevezetett és az elmúlt két választáson használt egyéni választókerületi rendszert⁴ hatályon kívül helyezték, és nagy vonalakban visszatértek a 2004-ig használt zárt pártlistás rendszerhez, amelyben a mandátumokat két szinten osztják ki (először a megyékben, majd országos visszaosztás a töredékszavazatok alapján). Az egyéni kerületek kiiktatása miatt annak a lehetősége is megszűnt, hogy a 2012-eshez hasonló, a korábbinál jelentősen nagyobb

---

1 2015. évi 113. törvény.

2 2015. évi 114. törvény.

3 2015. évi 115. törvény.

4 Székely István Gergő: „Egyéni választókerületi többségi rendszer arányos kimenetellel”? Románia új választási rendszere. *Pro Minoritate*, 2009. Tavasz, Budapest.

létszámú, „felduzzasztott” parlament alakuljon, a szenátorok számát 136-ban, a képviselő-két 312-ben állapították meg (a gyakorlatban pedig utóbbihoz még maximum 18 speciális kisebbségi mandátum adódhat hozzá, annak függvényében, hogy hány kisebbségi szervezetnek sikerül bejutnia a parlamentbe).

A százalékos parlamenti küszöb maradt a régi, vagyis 5%, amihez a választási koalíciók esetében progresszíven hozzá kell számolni 3%-ot a második szervezet után, illetve még 1–1%-ot három, illetve négy vagy több párt koalíciója esetén. Az egyéni választókerületek megszüntetése miatt változott viszont az ún. „alternatív küszöb” definíciója is: az új szabályozás értelmében egy párt akkor is bejut a parlamentbe, ha országosan nem éri el az 5%-ot, viszont legalább négy megyében megszerzi a szavazatok 20%-át. Akárcsak a korábbi alternatív küszöb, ez is kimondottan az RMDSZ számára lett kitalálva.

Egy másik fontos új elem a parlamenti választások kapcsán az, hogy – a magyarországi szabályozás mintájára – megteremtették a levélszavazás lehetőségét a külföldön állandó vagy ideiglenes lakcímmel rendelkező román állampolgárok számára. Ehhez szeptember 14-ig regisztrálniuk kellett a választói névjegyzékbe. Végül ezzel rendkívül kevesen éltek, azaz a szavazás eredményére semmilyen lényegi befolyása nem volt ennek az új lehetőségnek.

A 2015-ös év során a kampányra vonatkozó szabályozások és a pártfinanszírozás törvényét is felülvizsgálta a parlament, aminek köszönhetően érezhetően átalakult a választási kampány gyakorlata Romániában. A reform célja az volt, hogy gátat vessen a mértéktelen költségeknek, amely nyilvánvalóan a korrupcióval is szorosan összefonódott. Emiatt az új szabályozásban csökkentették a pártok által elkölthető maximális összegeket, és szigorúan meghatározták, hogy különféle célokra (pl. plakátolás, hirdetés vásárlása rádióban és tévében, terembérlés, útiköltség stb.) a teljes költségvetés mekkora arányát lehet fordítani. Továbbá arra kötelezték a pártokat és a jelölteket, hogy átlátható elszámolásokat készítsenek a kampány forrásairól és költségeiről. „Cserébe” az Állandó Választási Hatóság (Autoritatea Electorală Permanentă) megtéríti a pártok költségeit, de természetesen csak azt, amit szabályosan költöttek el, míg a szabálytalanságok következtében a teljes összeget elbukhatják a pártok. A reform célja és bizonyos elemei kétségkívül pozitívnak tekinthetők, viszont néhány konkrét részlet véleményünk szerint nem feltétlenül kívánatos következményekkel járt. Az új szabályozás nagy vonalakban egyaránt vonatkozik a helyhatósági és a parlamenti választásokra, a két voksolás között csupán néhány apróbb változtatásra, finomhangolásra került sor.

A reform értelmében 2016-ban tilos volt az óriásplakátok és molinók használata, a jelöltek nem osztogathattak semmilyen, korábban nagy előszeretettel alkalmazott üzenethordozót a nevükkel és pártjuk logójával (pl. írószer, műanyag zacskó, öngyújtó), a

plakátok és szórólapok számát és méretét is meghatározták, továbbá szigorúan ellenőrizték a médiában megjelenő hirdetéseket is. Szintén nem lehetett költeni nagyszabású kampányrendezvényekre (koncert, multság), és az aktivisták közvetlen anyagi javadalmazását is megtiltották.

Ennek köszönhetően a parlamenti választási kampány (akárcsak a néhány hónappal korábbi helyhatósági) atipikusnak volt mondható. A hivatalosan kijelölt kampányidőszakban (a választás előtti napot megelőző 30 napban) leginkább csak a közösségi oldalakon történt érdemi aktivitás, az utcákon pedig szinte csak a hivatalos plakátolóhelyeken látszott a nyoma annak, hogy hamarosan választások következnek (utóbbiakból pedig viszonylag keveset jelöltek ki). Annál is inkább érzékelhető volt a kontraszt, mivel az eddigi voksolások megelőző időszakban minden elképzelhető helyen reklámoztak a pártok és jelöltek, óriási összegeket fektetve az offline vizuális kommunikációba. A pártok természetesen nem mondtak le az óriásplakátokról, viszont kénytelenek voltak kampányidőszak kezdete előtt letudni a plakátolást, hiszen minden ilyen anyagot el kellett távolítani a kampány hivatalos kezdetéig. Egy másik nagyon fontos következmény az volt, hogy felértékelődött a választók közvetlen megszólítása, azon belül is a door-to-door (ajtóról-ajtóra történő) kampányolás. Utóbbi egyértelműen az erős szervezeti hálóval, sok aktivistával rendelkező pártoknak kedvezett, ám az új pártoknak már kevésbé, hiszen számukra pontosan a szervezetépítés a legnagyobb kihívás. A szabályozást ebből a szempontból akár pozitívnak is tekinthetnénk, hiszen a pártok és a választók közötti kapcsolattartás demokráciaelméleti szempontból kétségkívül kívánatos dolog. Az a tény azonban, hogy az aktivisták fizetését megtiltották, jelentősen árnyalja a képet, hiszen ezzel a pártokat akaratlanul is beterelték egy szürke zónába, gyakorlatilag cseberből vederbe esve ezáltal az átláthatóság esélyeit illetően.

Az intézményi reformok harmadik fontos eleme az volt, hogy eltörölték a pártalapításra vonatkozó korábbi igen restriktív szabályokat. Így most már 25 000 helyett csupán 3 személy aláírására van szükség egy új párt létrehozásához. Ezért az volt várható, hogy a korábbi választásokhoz képest nagyobb eséllyel jelennek majd meg új politikai alakulatok, és főképp a parlamenten kívül megalakuló pártok esélyei javultak ezáltal.

Előzmények, politikai kontextus

A parlamenti választásokra egy fél évvel a helyhatósági választások⁵ után került sor olyan körülmények között, hogy nagyjából egy éve egy szakértői kormány vezette az országot, tehát egyik nagy párt sem volt kormányon. Ez viszonylag kényelmes helyzetet teremtett elsősorban a Szociáldemokrata Párt (PSD) számára, amely a választást megelőző időszakban folyamatosan ostromozta és alkalmatlansággal vádolta a Dacian Cioloş vezette kabinetet. A közvélemény-kutatásokban igen jól állt a Liviu Dragnea vezette alakulat,⁶ ráadásul a parlamentből több népszerűség-növelő kezdeményezéssel – bérnövelő intézkedések és 102 illeték eltörlése – állt elő. Előbbi esetében a regnáló miniszterelnök újabb rossz pontokat gyűjthetett a választók előtt akkor, amikor az Alkotmánybíróságon támadta meg a parlament által elfogadott bérnövelő intézkedéseket. A közsférában az egyes kategóriáknak nyújtandó béremeléseket a kormány rendkívül károsnak nevezte, mint amelyek 9 milliárd lejrel (2 milliárd euró), a GDP 1%-ával terhelnék meg a költségvetést és veszélybe sodornák a nehezen kialakított büdzsé egyensúlyát. Az ügyben Klaus Johannis államfő is kiállt a miniszterelnök mellett, szavazatvásárlással vádolva a parlamentet, amiért elfogadta a jogszabályt a választások előtt alig néhány héttel. A 102 illeték eltörlése arról szólt, hogy a PSD egyetlen jogszabályban törölt volna el 102 olyan adót és illetéket, amelyek befizetése jórészt csak bosszúságot okozott az állampolgároknak. A csomagban jelentős adók is szerepeltek, mint a közmédia finanszírozásának egyik alappillére, a rádió- és tévéilleték, vagy a gépjárművek forgalomba helyezésekor fizetendő környezetvédelmi adó. A csomagot a parlament elfogadta – a honatyák pártállásól függetlenül megszavazták –, majd az államfő – megakadályozandó, hogy életbe lépjen – az alkotmánybíróság előtt támadta meg azt. Ezzel a lépéssel a PSD elérte, hogy az egyre nyilvánvalóbban a PNL patrónusának a szerepében tetszelgő Klaus Johannis legyen a történetben az az aktor, aki megakadályozza az adók eltörlését, míg a PSD láthatóan mindent megtett, hogy még a választások előtt életbe lépjen ez az intézkedés. Ez elég egyértelmű üzenet volt a választók felé, a PNL és kormányfőjelöltje, Dacian Cioloş pedig nem tudta elkerülni, hogy állást foglaljon a kérdésben az államfő oldalán. A bérnövelésen és az illetékek eltörlésén túl a PSD további adócsökkentéseket ígért programja gazdasági fejezetében.

A Nemzeti Liberális Párt (PNL) más stratégiát választott: népszerű saját vezetők híján Dacian Cioloş miniszterelnököt állította kampánya élére, a kormányfő képével készültek

5 Illyés Gergely: Helyhatósági választások Romániában – Mire elég a baloldal győzelme? *Kisebbségi Szemle*, 2016/2, 77–103.

6 Corinne Deloy: The Social Democrats lead in the polls for the Romanian parliamentary elections on 11th December next. *European Elections Monitor*, Foundation Robert Schuman. Letöltés helye: <http://www.robert-schuman.eu>; letöltés ideje: 2017. 04. 03.

kampányanyagai is, egyértelműen a népszerűtlen romániai politikai osztályhoz képest még viszonylag elfogadottnak számító Ciolosztól várták, hogy feltornássa a párt eredményeit a szavazáson. Erre azért is szüksége volt a liberálisoknak, mivel ők maguk nem rendelkeztek népszerű vezető személyiségekkel, a két társelnök közül Vasile Blaga korrupciós vádak miatt hátralépett, Alina Gorghiu pedig hosszú idő óta képtelen volt a népszerűségét növelni. Dacian Ciolos nemcsak a PNL, hanem a Nicușor Dan vezette Mentsétek meg Romániát! (USR) párt is kormányfő-jelöltjének tekintette, és ez a két párt bevallottan nyitott volt a koalícióra egymással a választások után. A nagyfokú kompatibilitásnak azonban megvoltak a hátulütői is: a PNL szavazóbázisára ugyanis éppen az USR volt a legveszélyesebb, ezért fennállt a veszély, hogy a politikában frissen feltűnt alakulatként elszippantja a PNL szavazóinak egy részét, ahogyan ez megtörtént a tavaszi választásokon a fővárosban. Ez a stratégia azt is maga után vonta, hogy ezen a két párton leginkább a technokrata kormány és Dacian Ciolos bírálataival lehetett ütni. A technokrata kormányfő egyébként bizonytalanul viselkedett a kampány során, először tartotta magát ahhoz, amit egész évben hangoztatott, hogy nem lép be a politikába, majd az utolsó pillanatban – tulajdonképpen Klaus Johannis államfő erőteljes felszólítására – mégis elvállalta a miniszterelnök-jelöltséget. Ennek érdekében egy programnyilatkozatot fogalmazott meg, amely egy elkövetkező miniszterelnöki időszak főbb prioritásait és a kormányzás alapelveit szögezte le. Ciolos hangsúlyozta, hogy a pártok ennek a nyilatkozatnak a felvállalásával fejezhetik ki, hogy a választások után támogatják megválasztását egy újabb kormányfői mandátumra. A Románia 100 című programnyilatkozatban – amely az 1918-as Nagy Egyesülés 2018-ban bekövetkező 100 éves évfordulójára utalt – egyébként egy korrupciómentes Románia képét vetítette előre Dacian Ciolos, aki olyan elveket hirdetett, mint a tisztességes kormányzás, a felelős politizálás, a munka becsülete, a szegénység felszámolása, a versenyképesség fontossága. A kormányfő hangsúlyozta benne: azt szeretné, hogy országa „minden román Romániája” legyen, mindenkié, aki itt él és dolgozik, „etnikumától és hitétől függetlenül”. A kivándoroltakat is hazatérésre bátorította. A dokumentum – a közigazgatás átszervezésétől a bürokrácia visszaszorításáig – egy sor olyan kormányzati projektet is felsorolt, amelyet szerinte folytatni kellene, vagy ideje lenne elkezdeni. Dacian Ciolos a „nulla korrupció, nulla populizmus, nulla hazugság” mottóval értékelte kormánya egyéves teljesítményét, és próbált elhatárolódni az addigi romániai politikai gyakorlattól.

Nemcsak a PSD építette kampányát a szakértői kormány bírálataira, hanem a jobboldali szavazók megosztásában reménykedő, Traian Băsescu volt államfő vezette Népi Mozgalom Párt (PMP) is. Băsescu elsősorban saját politikai tapasztalatát hangoztatta és azoknak a szavazóknak a támogatását kereste, akik a kevésbé karizmatikus politikusi kínálatban nem találták meg a számukra vonzó jelölteteket. Ezt megelőzően a PMP háza táján fontos változások következtek be a helyhatósági választásokat megelőző helyzethez képest: a párt

a nyár közepén egyesült a helyhatósági választásokon még néhol külön, néhol a szociáldemokratákkal közösen induló Országos Szövetség Románia Fejlődéséért (UNPR) nevű alakulattal. Utóbbi gyakorlatilag beleolvadt a Băsescu vezette pártba, az új szervezet neve nem változott: Népi Mozgalom Párt és az elnöke is a volt államfő maradt. A lépés logikusnak tűnt, hiszen mindkét alakulat a parlamenti küszöb közelében mozgott a kutatásokban és az ország területére vetítve kiegészítették egymást: egyik épp ott ért el jó eredményt a helyhatósági választásokon, ahol a másik gyengébben szerepelt. Mégis bombameglepetésnek számított a bejelentés, mivel az UNPR a Szociáldemokrata Párt (PSD) szatellitpártjaként működött az elmúlt években, elnöke pedig az a Gabriel Oprea tábornok volt, aki mindenféle színezetű kormányban betöltötte már a belügyminiszteri pozíciót, és saját bevallása szerint eközben csak a „nemzeti érdeket” tekintette fő vezérlőelvnek. Ám Oprea ellen több bünygyi eljárás is folyamatban van, lemondott a pártelnöki tisztségről, kilépett a pártból, így pedig valamiért már pártja sem volt érdekes a szociáldemokratáknak, akik a helyhatósági választásokon még közös listákat indítottak velük és a főváros polgármesteri tisztségét is közös jelölttel nyerték el. Valeriu Steriu, aki ideiglenes elnökként a fúzió útjára vezette az UNPR-t, egykor éppen a volt elnök, Traian Băsescu tanácsosa volt az elnöki hivatalban, így viszonylag könnyen és gyorsan megegyeztek a részletekben, amelyek röviden ezek voltak: az UNPR ideje lejárt, az aktuális vezetők helyet kapnak a PMP vezetőségében, és parlamenti mandátumban reménykedhetnek a választások után – amennyiben az „új” PMP megugorja a parlamenti küszöböt. Persze az éles váltás nem mindenkinek tetszett, több UNPR-honatyja ült át a szociáldemokraták padsoraiba a bejelentés előtt és után. Traian Băsescu úgy számolhatott, hogy decemberig el is felejtik a választók, hogy valaha létezett egy ilyen nevű párt – főként, hogy Oprea már nem a tagja –, neki viszont sokat jelenthet az a szervezeti háló, ami kétségtelenül megvan az UNPR-nek, rendkívül hiányos azonban a PMP-nek. Míg a volt elnök pártja inkább a nagyobb városokban rendelkezett szervezeti beágyazottsággal, az UNPR-nek kisebb településeken és falvakon is megvoltak azok az emberei, akik segítsége sokat számíthat az év végi megmérettetésén.

A PSD-vel koalícióképes Liberálisok és Demokraták Szövetsége (ALDE) nevű párt Călin Popescu-Tăriceanu volt miniszterelnök vezetésével szintén a PNL-ből kiábrándult szavazókat, illetve a pártelnök kormányfői ténykedésére (2004–2008) nosztalgiával gondoló választókat célozta meg, ám nyilvánvaló volt, hogy ők egy baloldali koalícióban vennének részt és arra építettek, hogy éppen az ő parlamenti mandátumaik hiányoznak majd a PSD-nek a többséghez, így meglehetősen erős pozíciókat foghatnak majd a választások után.

A magyar politikai szervezetek a választásokra részlegesen összefogtak, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) a Magyar Polgári Párttal (MPP) közösen kampányolt a magyarok szavazataiért. Az Erdélyi Magyar Néppárt (EMNP) kimaradt ebből

az összefogásból, ám sem listákat nem állított, sem független jelölteket nem indított. Az RMDSZ listáin két befutó helyet kapott az MPP, így Maros és Kovászna megyékből egy-egy politikusa, köztük a párt elnöke, Biró Zsolt kapott befutó helyet. Az RMDSZ az alternatív választási küszöb miatt – amely négy megyében legalább 20%-os listás eredmény elérését jelenti – biztosra vehette parlamenti bejutását, ám az 5%-os küszöb alá csúszásnak nyilvánvalóan lettek volna politikai következményei: a román pártok, társadalom és a romániai magyarok számára is veszíthetett volna súlyából a szervezet, ha csak a választási törvény egyik, egyébként bármikor érvényteleníthető rendelkezése miatt jut be a parlamentbe. A román pártok úgy tűnt, hogy nem tolonganak az RMDSZ kegyeért: a PSD magabiztosan kijelentette, hogy nem akar együttműködni a szervezettel a választások után, ám az ALDE már óvatosabb volt, nyitva hagyta ennek lehetőségét, míg a PNL sem zárkózott el ettől. Alapvetően akkor kerülhetett volna kormányzati pozícióba a magyar szervezet, ha szükség lett volna a szavazataira a többséghez valamelyik oldalnak, ebben az esetben mindkét blokkal koalícióképes lett volna, bár a magyar szavazók hagyományosan inkább a jobboldali pártokkal való szövetséget preferálják a PSD helyett.

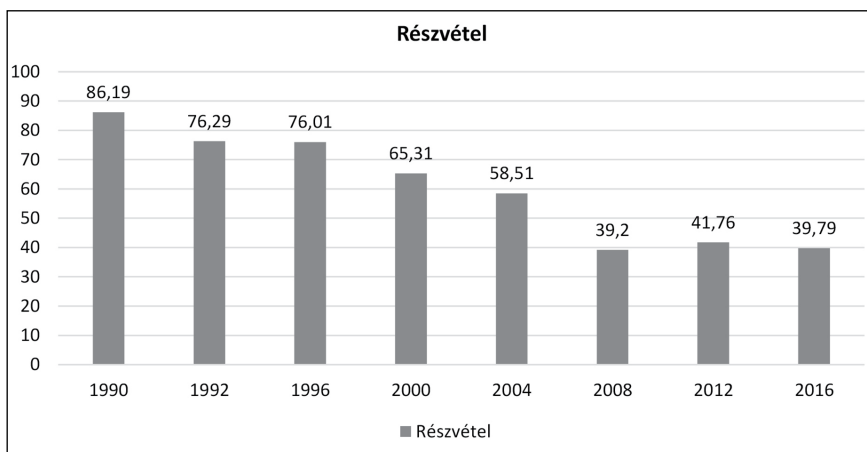
Az RMDSZ kampányának már októberben sikerült az országos közbeszéd részévé válnia, ennek okai azok a választási plakátok voltak, amelyek az erdélyi nagyvárosokban helyeztek ki és amelyek a következő üzeneteket tartalmazták: „Megmentjük Nagyváradot/Kolozsvárt. Bukaresttől. Az adóink Erdélyt gazdagítsák, ne a fővárost!” A nyilvánvaló pénzügyi decentralizációt szorgalmazó plakátokon az adókra vonatkozó második részt már csak kisbetűvel írták fel, a nagybetűs rész pedig erőteljes hullámokat kavart az országos hírtelevíziók beszélgetős műsoraiban és a nyomtatott/online sajtóban is. A román kommentárok nagy része ezeket az üzeneteket szeparatistának minősítette, Erdély elszakításának szándékával vádolták meg a magyar szervezetet, az államfő „provinciálisnak” minősítette azokat, Ciolos kormányfő arról beszélt, hogy szerinte inkább az ország régióinak összekötésének és az egység megerősítésének kellene a feladatnak lennie.

A plakát-botrányhoz hozzátartozik, hogy a pártok már a hivatalos kampány előtti időszakban igyekeztek vizuálisan megjelenni az országban, mivel az új kampányszabályozás miatt a választások előtti harminc napban a nagyméretű kültéri plakátok már nem voltak engedélyezettek. Az RMDSZ is a választóinak a felrázását várta ezektől a plakátoktól, valamint egy sokkal erőteljesebben regionális üzenetet, mint amit eddig megszokhattunk a szervezettől. Az RMDSZ programja egyébként is a csődös közpolitikák reformjára, az oktatás, az egészségügy átalakítására, adócsökkentésre tett javaslatot, nem hagyva figyelmen kívül a nemzetpolitikai célkitűzéseket, ezek sorában a leginkább érzékeny kérdést: a magyar nyelv regionális hivatalos nyelvvé nyilvánítását Székelyföldön. Természetesen nem volt várható a román politikai pártoktól, hogy pozitívan viszonyuljanak ehhez a felvetéshez, a regionális különbségek felvállalása pedig szintén olyan tabu, amelyről addig nem igazán

beszéltek a román politikában. A tét persze itt nem csak a választási sikeresség volt, hanem hogy politikai napirendre lehet-e emelni egy ilyen fajsúlyos kérdést, illetve hogy alkalmas-e rá egy magyar politikai szervezet, hogy a közbeszéd témájává tegye a történelmi régiók közötti viszonyt, a decentralizáció újraindítását, a bukaresti rossz kormányzás bírálátát.

Részvételi arány

A választásokon a részvételi arány alacsony volt, országosan csupán a szavazati joggal rendelkező állampolgárok 39,79%-a adta le szavazatát. Az eddigi parlamenti választások részvételi arányához képest ugyanakkor ez nem jelent kiugróan alacsony szintet, a 2008-as választások óta – amióta az elnökválasztást nem a parlamenti választásokkal egy időben szervezik – nagyságrendileg ugyanilyen mértékben járulnak az urnák elé a választók.

1. ábra: A hivatalos részvételi arány alakulása a parlamenti választásokon

Voltak olyan megyék Erdélyben, ahol a részvételi arány meghaladta a 2012-es parlamenti választásokon mért értéket, ilyen megyének számít Bihar, Kolozs és Szilágy megye, míg Hargita megyében megközelítőleg ugyanakkora volt a részvétel, mint négy évvel ezelőtt.

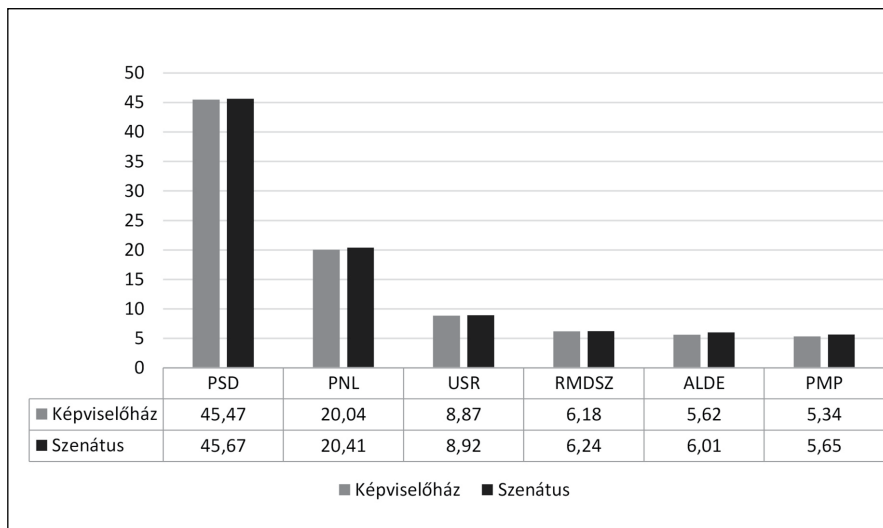
A részvételi adatok elemzéséből⁷ kiderül, hogy a romániai magyarok részvétele meghaladta a román nemzetiségű szavazók részvételi arányát, ez pedig az elmúlt választásokhoz képest meglepő pozitív fejlemény. Az RMDSZ jó eredményei tulajdonképpen ennek

7 Választási kerekasztal: minek köszönhető a jó magyar részvétel? Transindex, 2016. december 20. Letöltés helye: www.transindex.ro; letöltés ideje: 2017. 04. 04.

tulajdoníthatók, azaz annak, hogy az alapvetően alacsony országos részvételhez képest a magyarok részvétele néhány százalékponttal jobban alakult. Ennek számos oka lehetett, az RMDSZ-MPP közötti megegyezés, a magyar közösséget az utolsó hetekben felrázó botrányok,⁸ illetve talán legfontosabbként a magyar kormány, személyesen Orbán Viktor magyar miniszterelnök szavazásra buzdító nyilatkozatai, valamint az ezekkel párhuzamosan érkező magyarországi médiahatás. Mivel Romániában a kampányszabályok jelentősen szigorodtak, továbbá az országban a választás hétvégéjén kampánycsend volt, a magyarországi közmédia folyamatos híradásai, amelyek a romániai választásról szóltak, nem elhanyagolható segítséget jelenthettek a magyarok mozgósításában.

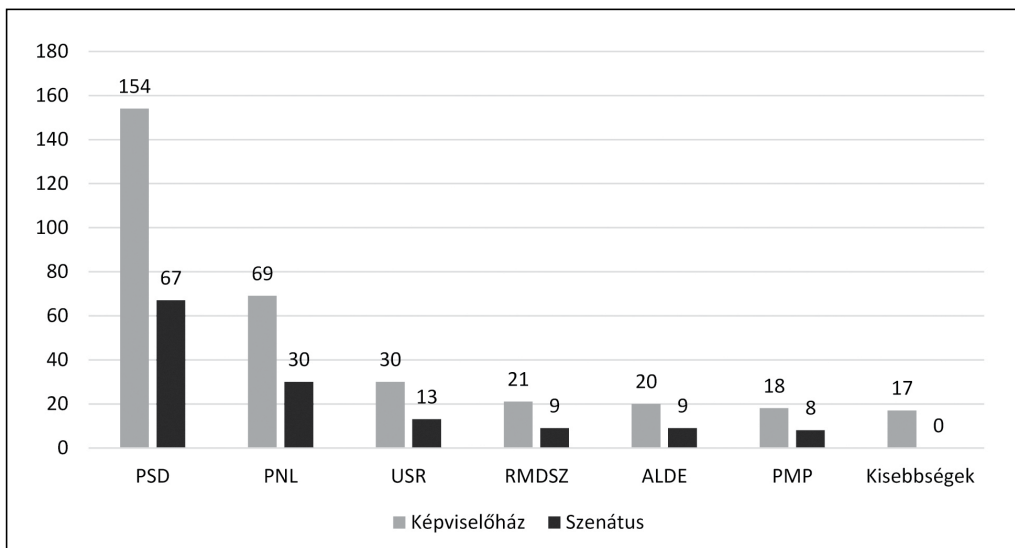
Országos eredmények

Az országos eredmények tekintetében elmondható, hogy a Szociáldemokrata Párt (PSD) fölényes győzelmet aratott és a Liberálisok és Demokraták Szövetségével (ALDE) együtt kényelmes parlamenti többséget szerzett. A Nemzeti Liberális Pártnak (PNL) nem sikerült mozgósítania szavazótáborát és a szavazatok csupán 20%-át kapta, míg új pártként a Mentsétek meg Romániát Szövetség (USR) 9% körüli eredménnyel végzett. Az RMDSZ a vártnál jobb eredményt ért el, a voksok több mint 6%-át kapta, végül hatodik alakulatként Traian Băsescu volt államfő pártja, a Népi Mozgalom Párt (PMP) is átlépte az 5%-os parlamenti küszöböt.

2. ábra: A 2016-os parlamenti választások eredménye

8 Horváth Anna kolozsvári alpolgármester korrupciós ügye, illetve a csíksomlyói búcsú körüli botrány.

3. ábra: A mandátumok alakulása a parlament két házában

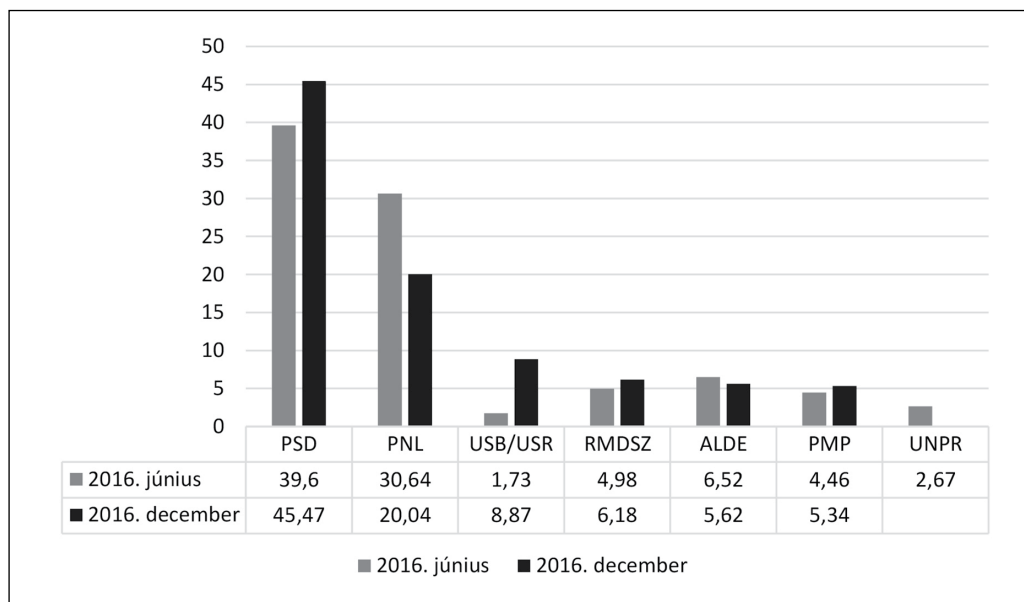
A PSD a képviselőházban 154 képviselővel rendelkezik, ha ehhez hozzáadjuk az ALDE 20 képviselőjét, ez az összes mandátum 52,8%-a. A felsőházban a szociáldemokraták 67, az ALDE 9 szenátorral rendelkezik, ez összesen 56,71%-ot tesz ki. Ha a képviselőházban a nemzeti kisebbségek 17 képviselőjét is a kormányoldalhoz számítjuk, akkor a kormánytöbbség 58,05%-ra nő. Érdekességgént megemlítjük, hogy a 2000 óta megszokott gyakorlattól eltérően 2016-ban 18 helyett csak 17 kisebbségi szervezet szerzett mandátumot, ugyanis a tatárok nem indultak a választáson. A PNL 69 képviselői és 30 szenatori mandátumot szerzett, az USR esetében ezek a számok 30, illetve 13, a PMP esetében pedig 18, illetve 8.

Ez a helyzet azt eredményezte, hogy bár Liviu Dragnea szociáldemokrata pártelnök az ellenzéki pártok közül egyedül az RMDSZ-el nem zárta ki az együttműködést, a kormányoldal pártjainak matematikailag nincs szüksége a magyar szervezet szavazataira, így a felek csak a parlamenti együttműködésben egyeztek meg. Egyébként a két kamarát egyítvéve, a kormányoldal mandátumaihoz hozzáadva az RMDSZ 21 képviselői és 9 szenatori mandátumát 64,14%-kal elérhető közelségbe kerül az alkotmány-módosításhoz szükséges kétharmad.

Mivel a 2016-os parlamenti választásokon induló választási szereplők sok esetben nem egyeznek meg a 2012-es parlamenti választásokon indult szereplőkkel, ezért a két választás közvetlen összehasonlítása nem lehetséges. 2012-ben ugyanis még Szociálliberális Unió (USL) néven közös listát állított a PSD, a PNL és a Konzervatív Párt (PC). Ám a PNL

utólag egyesült a Demokrata–Liberális Párttal (PDL), megtartva a PNL nevet, a PC pedig időközben az ALDE-ba olvadt be (egy, a PNL-ből kivált szakadár csoporttal egyesülve). 2012-ben Igaz Románia Szövetség (ARD) néven kötött választási szövetséget a PDL, a Nemzeti Kereszténydemokrata Parasztpárt (PNTCD) és a Polgári Erő (FC), ez azonban a választás után felbomlott, és a tagpártok egy része egyesült a PNL-vel. A 2012-ben jó eredményt elérő Dan Diaconescu-féle Néppárt (PP-DD) időközben feloszlott, képviselői többsége más pártokhoz csatlakozott.

A parlamenti választási eredmények összehasonlítása így a 2016-os helyhatósági választások eredményeivel lehetséges. Mindenképpen fontos leszögezni, hogy a részvételi arány tekintetében jelentős különbség van a két választás között: a helyhatósági választásokon 48,17%-os, a parlamentin 39,79%-os volt a részvételi arány, tehát a decemberi részvétellel a júniusi 82,6%-a volt. Abszolút számokban ez úgy néz ki, hogy a júniusi választásokon 8 893 672 választó, míg a decemberi voksoláson 7 323 368 választó jelent meg az urnáknál. Itt a különbség tehát 1 570 304 szavazó. A 4. táblázatban a szavazatarányok, a helyhatósági választási eredmények esetében a megyei listákra leadott voksok, a parlamenti választások esetében a képviselőházi listákra leadott voksok szerepelnek.

4. ábra: a 2016-os helyhatósági és parlamenti választások eredményének összehasonlítása

	PSD	PNL	USB/USR	RMDSZ	ALDE	PMP	UNPR
2016. június	3 270 909	2 529 986	143 544	411 823	521 845	368 985	220 467
	39,6	30,64	1,73	4,98	6,52	4,46	2,67
2016. december	3 204 864	1 412 377	625 154	435 969	396 386	376 891	
	45,47	20,04	8,87	6,18	5,62	5,34	

1. táblázat: a 2016-os helyhatósági és parlamenti választások eredményének összehasonlítása

Fontos, hogy a PSD júniusi eredményeihez hozzászámoltuk az UNPR-vel közösen elért eredményeket is (a fővárosban és további két megyében a két párt közösen indult), de nem számoltuk hozzá az UNPR önállóan elért eredményeit. A PSD növekedése mellett az is látszik, hogy a PNL óriási visszaesést könyvelhetett el a parlamenti választásokon. Egy új párt is feltűnt a színen, az USB, amely a helyhatósági választásokon elért figyelemre méltó bukaresti eredmény után sikeresen országos alakulattá fejlődött. Nagy a valószínűsége, hogy az USB sikere éppen a PNL kudarcában csapódhatott le: az új párt szavazóinak jelentős része a PNL-re szavazhatott még júniusban. Ám a PNL abszolút vesztesége sokkal több, mint az USB-re leadott voksok száma, ezért helytállónak tűnik a megállapítás, hogy az alacsony részvételi arányhoz jelentős mértékben hozzájárult a PNL korábbi támogatóinak tömeges távolmaradása.

Az ALDE szavazatcsökkenése megközelítőleg a részvételi arány csökkenésének mértékében következett be, a PMP voksainak száma pedig nem változott számottevően. Ha azonban figyelembe vesszük a részvételi arány csökkenését, akkor elmondhatjuk, hogy a PMP és az UNPR fúziója bevált, és ez hozzásegítette Traian Băsescu pártját az 5%-os parlamenti küszöb átlépéséhez. Kérdés azonban, hogy az UNPR szavazói inkább a PSD-hez, vagy a PMP-hez vándoroltak-e. Ennek megválaszolása alapos település-szintű elemzést igényelne, amire itt nem vállalkozhatunk. Arra azonban igen, hogy néhány egyszerű korrelációval megvizsgáljuk a PMP nyári és téli, illetve az UNPR nyári eredménye közötti kapcsolatot. A korrelációkat a 2. táblázat tartalmazza.

	PMP megyei tanácsok	UNPR megyei tanácsok	PMP+UNPR megyei tanácsok	PMP képviselőház
PMP megyei tanácsok	1	0,013	0,679***	0,518***
UNPR megyei tanácsok		1	0,742***	0,302***
PMP+UNPR megyei tanácsok			1	0,569***

*** $p < 0,01$. $N=2535$ település

2. táblázat: Az UNPR és a PMP támogatottsága közti kapcsolat

Az első dolog, amit érdemes kiemelni az, hogy a PMP és az UNPR megyei tanácsosi listáira leadott szavazatok megoszlása egyáltalán nem korrelál egymással ($r=0,013$). Ez azt jelenti, hogy a fúzió kiváló ötlet volt, hiszen a két párt támogatottsága között nem volt negatív viszony (vagyis a két párt nem volt sem egymás riválisa, de nem is voltak inkompatibilisek). Továbbá a PMP parlamenti eredménye közepes erősségű korrelációban áll a párt nyári eredményével, és gyenge, bár szignifikáns korrelációt mutat az UNPR nyári eredményével. Ez arra utal, hogy Băsescu a parlamenti választásokon nagyobb arányban támogatták saját korábbi szavazói, mint az UNPR-től érkező szavazók, ám utóbbiak hozzájárulása is kimutatható és nem elhanyagolható. Szintén erre utal, hogy a PMP és az UNPR nyári összesített eredménye egy picivel jobban korrelál a PMP parlamenti eredményével, mint a PMP önálló nyári támogatottsága. Viszonyításképpen elvégeztünk egy korrelációt a strukturálisan hasonló helyzetben levő ALDE esetében is a nyári és a téli eredmények között. A korreláció itt magasabb ($r=0,708$, $p < 0,01$, $N=3114$), ami alapján arra következtethetünk, hogy az ALDE tábora a két választás között stabilabb maradt, mint a PMP bázisa, vagyis Băsescu pártja tényleg profitálhatott a fúzióból.

Következő lépésben a releváns román pártok eredményeit megvizsgáltuk regionális bontásban is (3. táblázat), illetve a települések mérete szerint is (4. táblázat).

	Megyei tanácsok					Képviselőház					
	Erdély	Havasalföld	Moldova	Bukarest	Összesen	Erdély	Havasalföld	Moldova	Bukarest	Külföld	Összesen
PSD*	29,98	45,60	43,73	40,43	39,62	33,14	56,14	52,84	38,25	9,96	45,48
PNL	32,58	30,76	33,09	13,07	30,64	23,70	18,58	20,38	11,95	25,93	20,04
USB/USR				25,34	1,74	7,96	5,79	6,02	25,14	28,88	8,87
ALDE	4,80	7,06	7,36	6,42	6,32	4,78	6,28	5,74	6,19	2,87	5,62
PMP	4,21	4,22	4,46	7,15	4,47	4,14	5,36	4,99	7,17	23,18	5,35
UNPR*	2,30	2,91	3,70	0,00	2,67						
RMDSZ	14,81			0,25	4,99	18,49	0,19	0,26	0,20	2,33	6,19

* A PSD helyhatósági eredményéhez hozzáadtuk az UNPR-vel közös listák támogatottságát

3. táblázat. A fontosabb pártok támogatottsága (%) regionális bontásban

A PSD gyengébb eredménye Erdélyben Havasalföldhöz és Moldovához képest immár megszokottnak tekinthető, akárcsak a jobboldal (ezúttal a PNL) jobb szereplése Erdélyben. Látható azonban az is, hogy míg a PSD mindenhol javított a parlamenti választáson (legkevésbé egyébként Erdélyben), a PNL mindenhol visszaesett, még Bukarestben is sikerült alulmúlniuk az egyébként katasztrofális helyhatósági eredményüket. Látható ugyanakkor az is, hogy a külföldi szavazók körében az USR volt a legnépszerűbb, némileg megelőzve a PNL-t és a PMP-t. A PSD és az ALDE ellenben nagyon gyengén szerepelt az országból

eltávoztak körében. Megemlítenénk még azt, hogy az országos szinten egyértelmű fejlődés ellenére az USR-nek nem sikerült javítania Bukarestben, egy hajszállal még gyengébb is lett a parlamenti eredményük. Az ALDE és a PMP esetében nem mutathatók ki lényeges regionális különbségek, talán annyi, hogy mindkét párt valamivel gyengébb Erdélyben (ám nem annyival, hogy ez ne lenne megmagyarázható a magyar jelenléttel az utóbbi régióban), a PMP pedig némileg erősebb a fővárosban, mint máshol, ám ez a különbség az USR esetében megfigyelhető mellett eltörpül.

Település mérete	Helyhatósági választás (megyei tanácsok)						
	PSD*	PNL	USB	ALDE	PMP	UNPR	RMDSZ
<1000	42,65	36,90		5,17	3,74	2,74	2,34
1000 – 5000	42,85	32,54		5,96	3,69	3,09	5,32
5000 – 20 000	39,57	33,99		6,66	4,19	2,93	4,65
20 000 – 50 000	39,91	27,32		6,41	5,16	2,66	6,25
50 000 – 100 000	36,82	32,26		6,96	5,27	1,98	3,56
100 000 – 200 000	29,38	27,04		5,67	3,65	1,70	10,84
200 000 – 330 000	34,36	31,06		6,96	6,05	3,48	3,69
Bukarest	40,43	13,07	25,34	6,42	7,15		0,25
	39,62	30,64	1,74	6,32	4,47	2,67	4,99
Parlamenti választás (Képviselőház)							
	PSD	PNL	USR	ALDE	PMP		RMDSZ
<1000	49,01	29,34	2,52	5,59	4,58		2,50
1000 – 5000	52,26	22,07	2,25	5,01	4,22		7,70
5000 – 20 000	49,05	21,99	4,77	5,33	4,68		6,84
20 000 – 50 000	46,70	17,40	7,91	6,12	5,03		8,21
50 000 – 100 000	44,90	19,13	8,74	6,53	5,29		4,25
100 000 – 200 000	38,06	19,81	11,28	5,31	5,03		10,82
200 000 – 330 000	36,80	19,73	16,18	6,91	6,11		3,45
Bukarest	38,25	11,95	25,14	6,19	7,17		0,20
	46,03	19,95	8,56	5,67	5,07		6,25

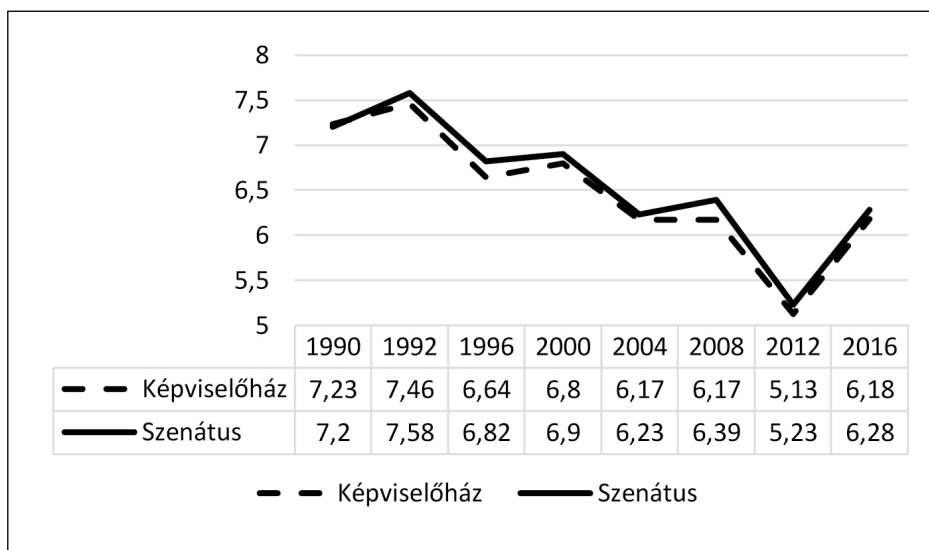
* A PSD helyhatósági eredményéhez hozzáadtuk az UNPR-vel közös listák támogatottságát

4. táblázat: A fontosabb pártok támogatottsága (%) a település mérete szerint

A település mérete szerinti bontásban több érdekes adatot is találunk. Ezek közül a leginkább meglepő talán az, hogy a PNL már a helyhatósági választáson is a falvakban szerepelt a legjobban, és ez a parlamenti választásra tovább fokozódott. A korábban a városi iskolázott középosztály pártjaként számon tartott szervezet tehát valójában rurális alakulattá változott. Ennek az oka nyilván az, hogy a PNL-től elsősorban a nagy- és középvárosi szavazói pártoltak el, míg a falvakban – többek között a több mint ezer polgármesternek köszönhetően – a választók alacsonyabb arányban fordultak el korábbi pártjuktól. Az USR bontása még egyértelműbb, és azt is valószínűsíti, hogy helyes az a feltételezés, miszerint a PNL-től elpártoló szavazók jelentős része itt keresendő (ezt azonban minden kétséget kizáróan csak egyéni szintű, közvélemény-kutatásokból származó adatokkal lehetne igazolni). Látható, hogy az USR csak a százezres városokban lépi át a 10%-ot, és kétszázezer fölött a tizenötöt. A PSD esetében a kapcsolat fordított: a PSD továbbra is inkább a kis- és középtelepüléseken erősebb, kivételt jelent azonban némileg Bukarest. Továbbá, némileg meglepő módon, a PSD támogatottsága egyenletesebb, mint a nemzeti liberálisoké. Az ALDE és a PMP esetében ez a bontás sem mutat ki lényeges különbségeket, az RMDSZ eredményeit pedig csak a teljesség kedvéért közöltük, ugyanis a különbségeket döntő mértékben a magyar lakosság településtípusok szerinti eloszlása határozza meg.

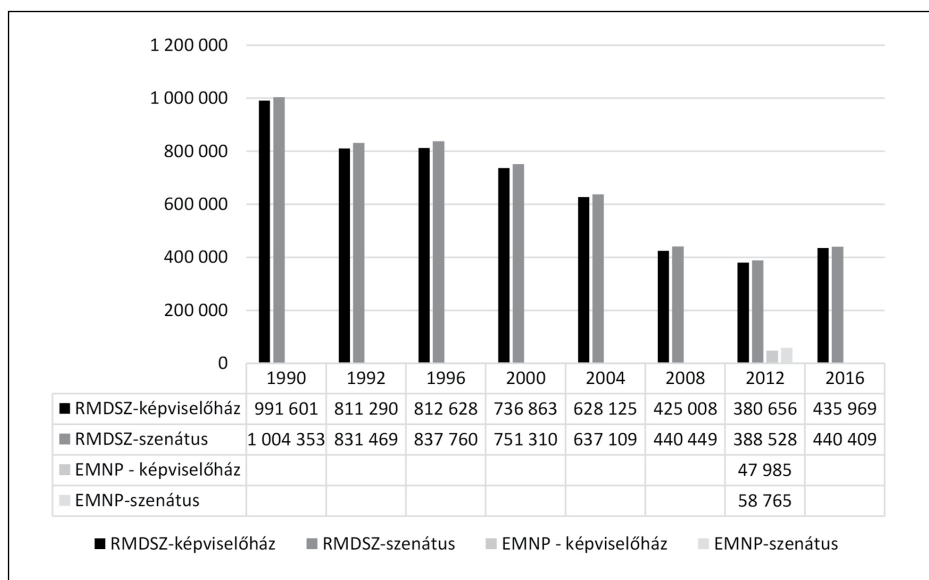
Magyar eredmények

A Magyar Polgári Párt (MPP) számára két biztos befutó helyet átengedő RMDSZ listáira 435 969 (képviseelőház), illetve 440 409 (szénátus) érvényes szavazat érkezett, ez az összes voks 6,18, illetve 6,28%-a. Ezzel az eredménnyel az RMDSZ a negyedik legnagyobb frakciót alkotja a parlamentben 21 képviselővel és 9 szenátorral. Az előző ciklust a szervezet 18 képviselővel és 9 szenátorral kezdte. A 2016-os eredmény megtöri a csökkenő trendet és a 2004-es és 2008-as eredmények szintjére emeli vissza az RMDSZ szavazatarányát.

5. ábra: Az RMDSZ eredményei az eddigi parlamenti választásokon

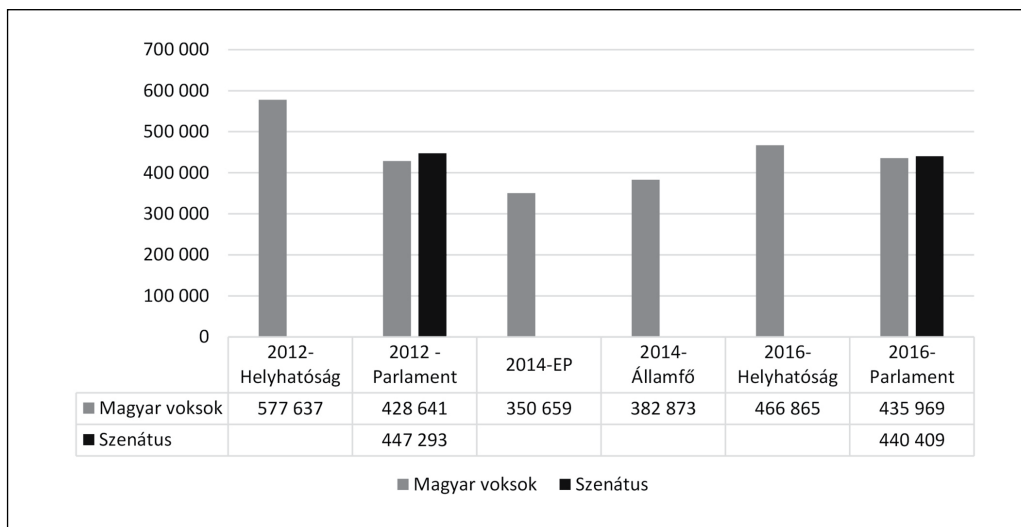
Érdeemes megnézni az RMDSZ eddigi parlamenti választásokon elért eredményeit abszolút számokban is, kiegészítve az Erdélyi Magyar Néppárt (EMNP) 2012-es eredményeivel.

6. ábra: Az RMDSZ és az EMNP eredményei az eddigi parlamenti választásokon

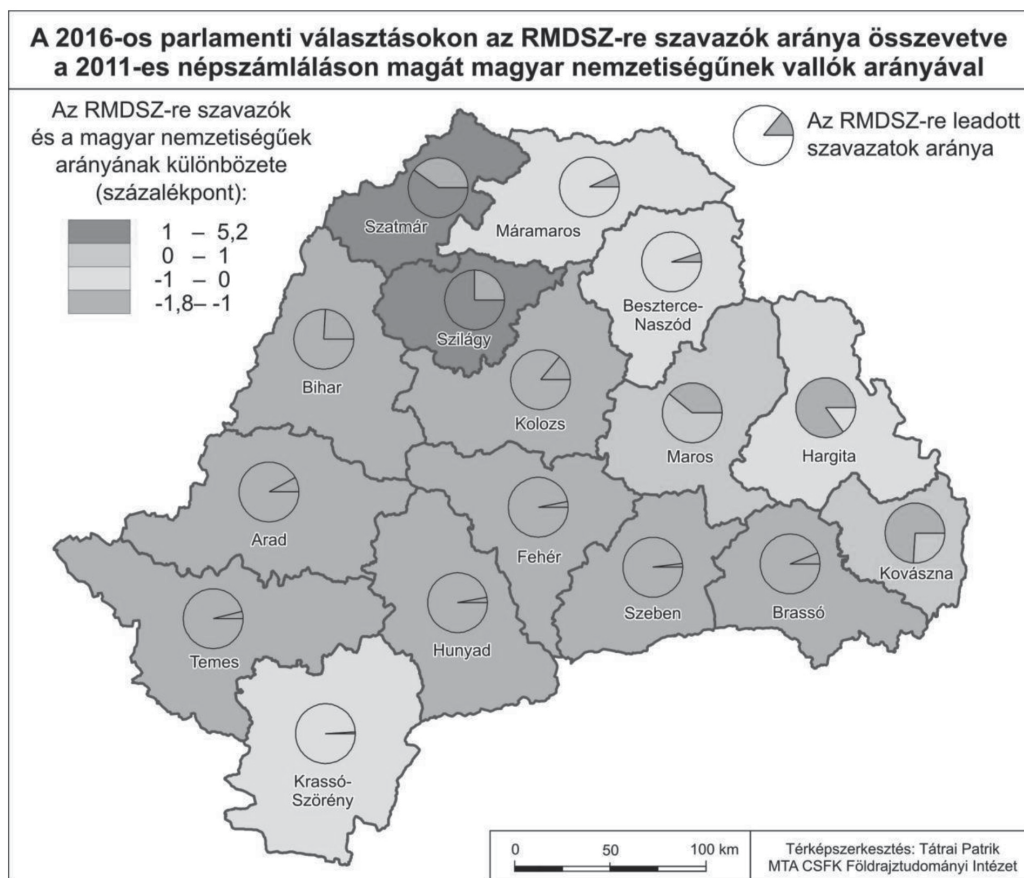
Abszolút szavazatszámban az RMDSZ 2016-os parlamenti eredménye nagyjából a 2008-as szintnek felel meg (akkor a képviselőházi listára 425 ezer, most 435 ezer szavazatot kapott a Szövetség). A 2012-es alsóházi eredményhez (380 ezer) képest a növekmény több mint 55 ezer voks. Ha az EMNP 2012-es eredményét is be kívánjuk számítani, akkor célszerűbb a szenátusi eredményeket nézni, mivel a Néppárt 2012-ben a felsőház esetében állított több jelöltet. Az RMDSZ 388,656, a Néppárt 58,765 szavazatot szerzett négy éve, 2016-ban az RMDSZ pedig 440,409-et, ami nagyjából hétezerrel kevesebb a két párt korábbi eredményének összegénél.

Amennyiben az elmúlt négy év összes választásán magyar szervezetekre vagy jelöltekre leadott voksokat hasonlítjuk össze, látszik, hogy a mostani eredmény abszolút számban jelentősen elmarad a 2012-es helyhatósági választások eredményétől – amikor három magyar szervezet jelöltjei indultak – ugyanakkor jelentősen meghaladja az európai parlamenti vagy az elnökválasztások eredményeit.

7. ábra: Az összes magyar politikai alakulat eredménye az elmúlt évek választásain

Az alábbi térképen az RMDSZ erdélyi megyékben elért eredményeit ábráztuk, összehasonlítva az adott megyében élő magyarok arányával a 2011-es népszámlálás adatai szerint. Természetesen a népszámlálás óta eltelt években is változott, valószínűleg csökkent a magyarok aránya egyes megyékben, továbbá a felnőtt korú magyarok arányához való viszonyítás lenne a legpontosabb. Ettől függetlenül, a térképről leolvasható néhány igen világos következtetés.

1. térkép: Az RMDSZ százalékos eredménye és a magyar lakosság aránya az erdélyi megyékben

Összehasonlítva az RMDSZ erdélyi megyékben elért eredményeit az adott megyében élő magyarok arányával a 2011-es népszámlálás adatai⁹ szerint (5. táblázat) az látszik, hogy az RMDSZ listái egészen kiemelkedő eredményt értek el Szatmár megyében, ahol a rájuk érkező szavazat az etnikai arányt magasan meghaladta, továbbá ebből a szempontból jól szerepelt még Maros és Szilágy megye is. Az etnikai arány közelében van a két magyar többségű megye, Hargita és Kovászna eredménye, valamint Bihar és Kolozs sem marad el sokkal az etnikai aránytól. Tájegységek tekintetében általánosságban elmondható, hogy Partium az etnikai arány fölött teljesített, Székelyföld alig maradt el az etnikai aránytól, ám Közép-Erdély és a szóránymagyarság gyengébben szerepelt.

⁹ A népszámlálás előzetes eredményeit használtuk, mivel ezeket reálisabbnak tartjuk, ugyanis nem tartalmazták az utólag hozzáadott kiegészítéseket, amelyek nem tartalmaztak információt a népesség etnikai hovatartozásáról és ezáltal felduzzasztották az ismeretlen etnikumúak arányát.

	Képviselőház 2012	Szenátus 2012	Képviselőház 2016	Szenátus 2016	Magyarok aránya 2011
Hargita	86	86,6	84,8	85,3	84,8
Kovászna	72,9	74,7	73,9	74,5	73,59
Maros	37,3	38,4	38,6	38,7	37,82
Szatmár	35,3	36,2	39,9	40	34,5
Bihar	22,7	23	23,5	23,7	25,18
Szilágy	24,3	24,5	25,2	25,3	23,25
Kolozs	14,7	15,1	14,5	14,6	15,69
Arad	6	6,7	7,9	8	9,06
Brassó	6,3	6,8	6,1	6,2	7,77
Máramaros	6,3	6,8	6,7	6,9	7,54
Temes	3,1	3,8	3,9	3,9	5,43
Beszterce- Naszód	4,8	4,8	4,7	4,7	5,32
Fehér	3	3,5	3,4	3,5	4,85
Hunyad	2,8	3,3	2,9	3,1	4,09
Szeben	2	2,7	1,9	1,9	2,9
Krassó-Szörény	0,7	0,9	0,6	0,7	1,19

5. táblázat: Az RMDSZ százalékos eredménye és a magyar lakosság aránya az erdélyi megyékben

Amennyiben a szavazatszámok változását nézzük a 2012-es és a 2016-os, magyar szervezetekre leadott voksok vonatkozásában, akkor az látszik, hogy a partiumi megyékben és Kolozs megyében egyértelmű szavazatszám-növekedés következett be. A tömbmegyékben azonban csökkenést tapasztalhattunk a voksok száma tekintetében, míg a szórványban egyes a képlet: Arad, Temes, Fehér, Hunyad és Máramaros megyékben növekedett a voksok száma, máshol csökkent.

Megye	2012, képviselőház (RMDSZ + EMNP)	2016, képviselőház	Különbség, %
Hargita	82 814 + 17 069 = 99 883	99 375	-0,5
Kovácsna	40 352 + 10 812 = 51 164	50 135	-2
Maros	66 447 + 5610 = 72 057	68 564	-4,8
Szatmár	37 883 + 2636 = 40 519	42 957	+6
Bihar	40 408 + 6507 = 46 915	50 403	+7,4
Szilággy	18 498 + 1603 = 20 101	21 189	+5,4
Kolozs	27 650 + 3587 = 31 237	34 634	+10,9
Arad	8319	10 869	+30,7
Brassó	13 048	11 825	-9,4
Máramaros	8682	8780	+1,1
Temes	5943	8316	+39,9
Beszterce-Naszód	4699	4376	-6,9
Fehér	3664 + 131 = 3795	4135	+12,9
Hunyad	4674	4714	+0,9
Szeben	2714	2559	-5,7
Krassó-Szörény	729	618	-15,2

6. táblázat: A 2012-es és 2016-os parlamenti eredmények magyar szempontból, megyék szerint

Összegzés, következtetések

A parlamenti választások eredményeképpen – elsősorban amiatt, hogy a PNL szavazói alacsony arányban vettek részt a választásokon – baloldali, PSD-ALDE kormánya lett Romániának, ez a felállás pedig a következő évekre nézve meglehetősen stabilnak néz ki, bár a román pártrendszer változásai gyakran szolgálnak meglepetésekkel. Eközben az ellenzék a csúfos vereség okait keresgéli, hol Dacian Cioloș technokrata kormányfő elégtelen kampánytevékenységével, hol a Nemzeti Liberális Párt (PNL) vezetésének hibáival magyarázva azt, hogy a nyári helyhatósági választások óta a párt egymillió szavazót veszített. Az okok között mindazonáltal szerepel a Mentsétek meg Romániát! (USR) nevű új alakulat sikere is: a Nicușor Dan névvel fémjelzett, a fennálló romániai politikai viszonyok teljes elutasításával és korrupcióellenességgel kampányoló párt ugyanis éppen a PNL korábbi vagy lehetséges szavazói között népszerű és sikeres. Hasonlóképpen Traian Băsescu volt államfő Népi Mozgalom Pártjának (PMP) szavazóit is jellemezte a PSD-ellenesség, így a jobboldali voksok egy része ide vándorolt. Tehát míg a baloldal sikeresen mozgósította hagyományosan fegyelmezett választótáborát, a jobboldal megosztott volt, és a kampányban még egymással együttműködő pártok is inkább gyengítették, mintsem erősítették egymást. Talán még a PSD és maga Liviu Dragnea pártelnök is meglepődött a váratlan fölényes győzelmen, amely lehetővé tette, hogy az RMDSZ beemelése nélkül alakítson kormányt. A parlamenti többség így a román politika általános viszonyaihoz képest stabilnak tűnik, nem várható olyan mértékű parlamenti migráció, mint az előző ciklusban, a honatyák pártváltásának iránya pedig inkább a kormányoldal felé mutathat a jövőben.

A kényelmes parlamenti többségre való tekintettel a következő négy évre viszonylag stabil kormányzás lett volna várható. Azonban kevéssel a kormány beiktatása után hatalmas politikai botrány és válság robbant ki, melynek részletes ismertetése és elemzése túlmutat tanulmányunk keretein. A kormány egyik első intézkedése ugyanis arra vonatkozott, hogy igen vitatható módon módosítani próbálták a büntető törvénykönyvet és perrendtartást, ráadásul sürgősségi kormányrendelettel. Mindezt azért, mert a PSD rengeteg politikusa ellen folyik büntetőjogi eljárás – köztük maga Dragnea ellen is, akinek korábbi felfüggesztett büntetése miatt egy újabb ítélet automatikusan börtönt jelentene.¹⁰ Az intézkedés elleni

10 Dragnea egyébként felfüggesztett börtönbüntetése miatt nem lehetett miniszterelnök, mivel a kormány felépítéséről és működéséről szóló 2001. évi 90. törvény 2. cikkelye értelmében Románia kormányának nem lehet tagja büntetett előéletű személy. Ezért első körben Dragnea egy közeli munkatársát, Sevil Shhaideh korábbi fejlesztési miniszter asszonyt javasolta kormányfőnek, ám az ő kinevezését Johannis államfő a hölgy szíriai származású férjéhez kapcsolódó nemzetbiztonsági okokra hivatkozva elutasította (egyébként Sevil Shhaideh lehetett volna Románia első női és első muszlim vallású miniszterelnöke). Második körben Dragnea Sorin Grindeanu-t, a PSD Temes megyei elnökét javasolta kormányfőnek, Johannis pedig jóváhagyta a kinevezést.

lakossági tiltakozás soha nem látott mértékű utcai megmozdulásokba torkollott, amelyek hatására a kormány végül meghátrálni kényszerült és visszavonta a szóban forgó rendeletet. A kormány végül sikeresen túlélte egy bizalmatlansági indítványt és egyelőre nagyobb fejek sem hullottak, viszont az is kétségtelen, hogy eljátszotta a neki megelőlegezett bizalom java részét ezzel az átgondolatlan akcióval.

Amennyiben a PSD sikeresen kilábal a jelenlegi válsághelyzetből, az ellenzéki pártok nem lesznek könnyű helyzetben. A PNL parlamenti választási eredménye egyszerűen katasztrofálisnak mondható, a párt számára jelenleg az a legsürgetőbb feladat, hogy mentse a menthetőt és rendezze sorait, hiszen a szervezeti struktúra egyáltalán nem erősödött meg a két elődszervezet fúziója következtében, Vasile Blaga kiiktatása pedig komoly érvágást jelentett. Az USR friss alakulatként viszonylag jó eredményt ért el, ám a további növekedés a párt szavazói profilja ismeretében már sokkal nagyobb kihívás lesz, ráadásul meg kell birkóznuk a kvázi-civil aktivizmusból a professzionális politikai életbe való átmenet problémáival is, amely során sokan kiábrándulhatnak a pártból. Legkedvezőbb helyzetben talán Traian Băsescu pártja van, hiszen a parlamentbe bejutva az ex-államfő karrierje tovább folytatódik, és veszíteni valójuk sem igazán van. Băsescu ki is nyilvánította, hogy igen konfrontatív ellenzéki magatartásra készül, és köztudott, hogy a konfliktusos helyzetekben érzi magát igazán elemében a volt államfő. Ezt a hangoztatott ellenzékiiséget némiképp árnyalja, hogy az igazságszolgáltatással kapcsolatos ügyekben paradox módon egy platformra került korábbi adózó ellenfelével, a PSD-vel, akikkel szemben a Korruptióellenes Ügyészség és a titkosszolgálatok megerősítésében annak idején igencsak fontos szerepet vállalt.

A magyar eredmények tekintetében elmondható, hogy az eddigi parlamenti választásokon tapasztalt folyamatosan csökkenő trend megtört, a szavazatarány tekintetében visszaállt a 2004-es és 2008-as szint. Ez abszolút szavazatszámban nagyjából a 2008-as eredménynek felel meg, ám jelentősen elmarad a 2012-es helyhatósági választásokon elért eredménytől. Az RMDSZ mozgásterét a parlamenti erőviszonyok alakulása határozza meg, a kedvező eredmény ellenére a Szövetség nincs a mérleg nyelve pozíciójában a törvényhozásban, ezért politikai súlya meglehetősen csekély. Ezt csupán az a tény árnyalja, hogy a PSD-nek a parlamenti jelenléti problémákból fakadóan olykor szüksége lehet a magyar szavazatokra a minősített többséget (az összes képviselő és szenátor fele plusz egy szavazat) igénylő törvények esetében. Valószínűleg ezen megfontolás is vezetett oda, hogy a kormánykoalíció egyelőre nyitottnak mutatkozik az RMDSZ közeledésére és egy parlamenti együttműködésben állapodott meg a magyar szervezettel, ennek a megállapodásnak az eredményei a 2017-es év folyamán kezdenek konkrét formát ölteni (az eddigi egyetlen konkrét eredmény az anyanyelvhasználatnak az egészségügyben való lehetővé tételére vonatkozó törvény elfogadása, ám ezt az ellenzék megtámadta az alkotmánybíróságon). Mivel a megosztott és egymással is konfliktusban álló ellenzéki pártok elsősorban magukkal

vannak elfoglalva és nem látszik elérhető közelségben egy kormánybuktatás esélye, ezért az RMDSZ számára nemigen mutatkozik más alternatíva, mint a kormánypártokkal való együttműködés. Ez a helyzet a 2019-es elnökválasztások közeledésével változhat meg jelentősen, amikor a politikai pártok minden eszközzel az elnöki pozíció megszerzésére koncentrálnak majd, és ez akár a parlamenti erőviszonyok változásában is testet ölthet.

A jó eredmény ugyanakkor – főleg a pesszimista előzetes várakozásokkal szembeállítva, amelyekre vonatkozóan az erdélyi magyar politikai elemzők között eléggé nagy konszenzus alakult ki a helyhatósági választást követően – veszélyes is lehet az RMDSZ számára. Egyrészt azért, mert az RMDSZ konkrétan ellenzék nélkül maradt: riválisainak egy része elfogadta a kooptálási ajánlatot, másik része pedig összeomlott, miután a Fidesz kihátrált mögüle és kiegészzett az RMDSZ-szel. Másrészt pedig azért – és ez a lényegesebb – mert a siker (vagyis a felemás helyhatósági eredmény egyértelmű megjavítása) nem tekinthető egyértelműen a Szövetség által önerőből megvalósított fegyverténynek (a jól kitalált MPP-s együttműködés és a viszonylag jó kampány ellenére). Abban ugyanis igen nagy szerepe volt néhány konjunkturális tényezőnek is, például a magyar közösség kedélyét felborzoló csíksomlyói búcsú ügyének (amely a román kormány szabotázsza miatt nem került fel az UNESCO világörökségi listájára), a néhány népszerű magyar politikus ellen „megfelelő időben” indított DNA-eljárásoknak, de ugyancsak ide sorolható a PNL nagyon súlyos szervezeti válsága is, amely néhány százalékponttal lejjebb szorította a részvételt. Ami azonban véleményünk szerint ténylegesen kulcsfontosságú volt a siker szempontjából, az a magyarországi közmédia mozgósító kampánya. Ezzel önmagában nem is volna semmi baj, ha ezentúl bármikor adottságként tételezhetnénk ezt a segítséget. Viszont a politikában soha nem lehet előre adotttnak tekinteni egy ilyen támogatást és egyelőre nem világos, hogy erre minden körülmények között számíthat-e a romániai magyar érdekképviselő.